

De Valsche Wandeltocht door Deventer

*Welkom! Leuk, fijn, en plezierig dat je eindelijk de
(gratis)*

*Wandeltocht van de Valsche Geschiedenis van Deventer
gaat lopen. In alle geschiedenisboekjes zijn de meest
valsche dingen weggelaten, maar niet in deze wandeltocht.*

*Ik verwijs in deze routebeschrijving regelmatig naar een
verhaal dat terug te vinden is in het boekje 'De Valsche
Geschiedenis van Deventer'. Dertien prominente
Deventenaren brengen op verzoek van onze oud-stadsgenoot
Han van Meegeren eindelijk de waarheid boven
tafel omtrent valsche waarheden.*

*Dit boekje is te koop voor € 9.50 bij de betere
boekhandel (zolang de voorraad strekt).*

Veel plezier en wandel ze!

1

De wandeltocht begint op het Grote Kerkhof, precies onder de toren van de Grote Kerk.

Waarom juist hier? Dat zal ik uitleggen. Als je van ver Deventer binnenkomt, zie je deze toren het eerst. Het is het hoogste gebouw van Deventer. Waarom de toren zo hoog is, wordt beschreven in het verhaal 'De oorsprong van de Lebuïnuskerk' in het boekje 'De Valsche Geschiedenis van Deventer', blz. 50. Maar niet alleen daarom beginnen we op deze plaats met de wandeltocht. Het is ook de gedenkplek van én voor Stoffel. Stoffel was de eerste Deventenaar die door ademtechniek de zwaartekracht wilde overwinnen ('De weg naar de hemel', blz. 88). Als je goed kijkt, zie je een paar meter van de torendeur verwijderd, een betonnen plaat liggen. Dat is de gedenkplaat voor Stoffel, hier neergelegd op gezag van de bestuurders van Deventer.

We beginnen met de tocht. Als je met je neus naar de toren staat, sla je linksaf richting de café's met toepasselijke namen als 'De Brave Broeder' en 'De 7e Hemel'. Aan je rechterhand zie je een pleintje met een waterfontein (vaker droog dan nat overigens). Steek dit pleintje over en kijk even naar de stoofhuisjes die tegen de kerk zijn gebouwd. Vroeger woonden hier armlastigen, maar nu zijn er gezellige winkeltjes in ondergebracht waaronder het bekende Russische antiquariaat Lomonosov. Wandel door tot de hoek van het Grote Kerkhof en de Hofstraat.

Aan je linkerhand zie je 't Arsenaal'. Een restaurant met een uitstekende naam. Echter niet bij oud- burgemeester Jan Drost van Bathmen. In dit restaurant raakte hij namelijk zijn wonderschone dorp kwijt, voor het door Deventer werd ingelijfd. De manier waarop dat gebeurde was speciaal: niet door praten, niet door geld te bieden, zelfs zonder regeringsbemoeienis. Nee, niets van dit alles. De aanleiding was een truc. Een hele slimme goocheltruc. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat er wel iets geld bij kwam kijken. Om precies te zijn € 10,-. Hoe? *Dat lees je op blz.18.*

2

We gaan verder. Met je rug naar 't Arsenaal' zie je voor je Grand-café 'De Dikke van Dale'. Daar loop je langs, de Nieuwe Markt af. Laat de Waterstraat links liggen. Blijf even staan en geniet van het uitzicht over de IJssel met aan de overkant het oude IJsselhotel. Vervolg je weg en sla rechtsaf.

"Catharina legt haar troffel neer. Even strek ze zich uit. Ze heeft te lang voorover gebogen gestaan bij het metselen. Ze klautert de steiger af, het laatste stukje springt ze naar beneden. Dan kijk ze omhoog. De Binnen - Vispoort wordt grondig vernieuwd. Met veel voldoening kijkt Catharina naar het prachtige bouwwerk. De mensen in Deventer zullen trots zijn op hun nieuwe poort" ('Catharina Simons', blz. 102).

3

Aan je rechterhand zie je een oude toren. Je loopt nu door Achter de Muren Vispoort. Links staan nog een aantal resten van de oude stadsmuren. Iets verderop is rechts een heel nauw klein steegje, de Kranensteeg. Eén van de weinige straten buiten het voetgangersgebied die autovrij is. Loop hierin, stop in het midden en kijk omhoog. Boven je hoofd zitten allemaal boogjes.

Deze boogjes zaten er niet voor niets. Nee, ze hadden vroeger een functie. Waar jullie nu op straat staan, stond in de Middeleeuwen een schavot. Niet zomaar een schavot, nee, een klapschavot. Aan het begin van de steeg (waar je net vandaan komt) stonden twee paarden. Aan die paarden zat een touw verbonden met het schavot. Als de paarden vier stappen naar voren deden, klapte het schavot naar beneden. Moest het schavot weer omhoog, dan bracht je de paarden simpelweg naar het andere einde van de steeg. Aan de bogen werden de stroppen gehangen. 'Vervelende' mensen werden hier naar het schavot gebracht, kregen de strop om hun nek en dan ... 'Hup peerd', en het schavot klapte naar beneden.

De reden waarom het schavot hier geplaatst was, is simpel. Omdat er overal huizen omheen staan kreeg de schreeuw van de terechtgestelden een harde echo mee. Zo'n harde echo dat je het door héél Deventer kon horen. Er was plaats voor zes 'vervelende' mensen tegelijk, kijk maar goed. In de zijmuur is nog een klein boogje te zien. Voor kleine 'vervelende' mensen, kinderen. Maar die is uit schaamte dichtgemetseld.

4

Loop de Kranensteeg uit en rechtsaf de Noordenbergstraat in. Je komt weer uit bij de Nieuwe Markt en slaat linksaf de Graven in. Bij het volgende kruispunt weer links, de Papenstraat in. Even verder rechtsaf de Tibbensteeg in, je steekt het kruispunt over en loopt de Tibbensteeg helemaal uit.

De straten waar je net doorheen wandelde, de Graven, de Papenstraat en de Tibbensteeg, zijn tijdens de grote brand van 1898 in Deventer compleet afgebrand. Alleen het klooster, hier links aan het eind van de steeg, bleef over.

5

Direct om de hoek links, je bent nu in de Nieuwstraat, is de ingang van het klooster.

Tegenwoordig is het een hotel, maar vroeger dus het domicilie van de monniken. Een groot deel van het oude interieur is bewaard gebleven. In en om het klooster gebeurden allerlei duistere en onverklaarbare zaken. Volgens de overlevering had dit alles te maken met wraak; de wraak van opa Bakema.

Als je iets doorloopt kom je bij nummer 51.

Hier was de eetzaal van het klooster. Als je naar binnen kijkt, zie je een trap naar beneden. Dit trapgat is in 1707 ontstaan door de kracht van duizenden en duizenden ratten. Alles hierover lees je in 'Opa Bakema' op blz. 78.

We vervolgen onze tocht weer.

Zou je iets doorlopen (maar dat doen wij niet) naar de Gibsonstraat, zie je midden op de weg een cirkel. Daar stond vroeger de Noorderbergtoren met links ervan de Noorderbergpoort. Die poort komt voor in de verhalen 'De kozak en de dochter van de koster' op blz. 68 en het al eerder genoemde 'Catharina Simons'. Restanten van de toren kun je nog zien in de kelder van de parkeergarage aan je rechterhand.

6

Jammer, maar zoals gezegd doen we dat niet. Met onze rug naar de ingang van het klooster/hotel kijken we in de Kuiperstraat. Daar gaan wij naar toe. De Kuiperstraat gaat rechtdoor over in de Hagensteeg.

Als je daar aangekomen achterom kijkt, zie je de oudste nog in gebruik zijnde stadsschool van Deventer: de Hagenpoort. Daarnaast staat het Burgerweeshuis, nu een vermaard poppodium.

Midden in de Hagensteeg zie je aan je rechterhand een straatje dat naar beneden afloopt (de Spinhuissteeg). Sorry, maar hier gaan we in. Neus dichthouden en helemaal uitlopen.

"Tegenwoordig is het geen mooi straatje meer, maar een achterom en een laadplaats voor een supermarkt. Er staan altijd vuilcontainers. En 's nachts is het een open pispak voor alle kroeglopers". Vroeger was het een mooi klein steegje met enkele huisjes. Als eerbetoon aan een markante en bijzondere vrouw heet het tegenwoordig de Spinhuissteeg. Eigenlijk heette ze Van der Heijden, maar ze werd ook wel 'het spinnenwijfie' genoemd. Waarom? Dat staat op blz. 8 in 'Spinhuissteeg'.

7

We vervolgen onze wandeltocht door rechtsaf de Smedenstraat in te slaan en daarna weer rechts, Achter de Broederen in Op het pleintje voor de Broederenkerk (even binnen kijken naar de schitterende beelden!) lopen we rechts de Broederenstraat in. Al na een paar stappen gaan we naar links; de Pontsteeg heet dit straatje.

8

Onder het stukje oude stadsmuur aan je rechterhand ligt nog een verborgen crypte. 'Links' laten liggen, de Pontsteeg uitlopen, de kruising oversteken en de Grote Overstraat in wandelen en uitlopen.

Een straat met twee gezichten. Nu een gezellige winkelstraat met een keur aan allerlei kleine winkeltjes. Dit in tegenstelling tot vroeger. Toen was het eerder een poel van verderf. Eén lint van café's, kroegen en obscure gelegenheden waar alles gebeurde wat Onze Lieve Heer verboden had.

9

Aan het eind van de straat sta je opeens op het grote marktplein, genaamd de Brink. Naast het Grote Kerkhof één van de mooiste pleinen van ons land. Ga linksaf, voorbij het beeld van Albert Schweitzer, totdat je bij Hotel Royal bent. Steek de Brink rechtover en loop naar het oude gebouw in de hoek van het plein (naast de coffeeshop). Dit is het Kantongerecht.

Voor dit Kantongebouw werd in de 15de eeuw de muntmeester van Deventer onterecht berecht. Hij werd in een grote koperen ketel met kokende olie gestopt. "Een afgrijselijke gil klonk, de geur van verbrand vlees drong de neusgaten van de omstanders binnen van wie sommigen kokhalsden en overgaven" (*'Een valse munter met een vals Deventer college'*, blz. 56).

10

Draai je om en loop weer terug richting hotel Royal (kijk links even naar de Wilhelminafontein). Halverwege sla je rechtsaf en iets verder zie je een prachtige straat aan je rechterhand, de Walstraat.

In deze straat, die je helemaal uitloopt, werd in 1856 Teun geboren. "Hoewel zijn ouders niet rijk waren had hij toch een geweldige jeugd. Zijn vader had een baan als knecht bij het graanbedrijf Capellen gelegen in de Walstraat en het gezin woonde in een huis met twee kamers achter in één van de vele gangetjes in de Walstraat". Teun is ook de hoofdpersoon in *'Een verrassende ontmoeting'* dat je op blz. 22 kunt lezen.

11

Na de wandeling door de Walstraat kom je uit op het Bergkerkplein. Voor ons zien we de Bergkerk, maar daar komen we straks. Eerst een stukje naar links.

Daar staat een groot wit huis. Hier woonde in 1856 Jerominus, trappenbouwer van beroep. Hij kreeg van de bestuurders van de stad de opdracht een trap te maken vanaf dit plein naar de Bergkerk. Die trap is recht tegenover het witte huis gemaakt. De trap is de geschiedenis ingegaan als de ongelukstrap. Heden ten dage zijn er nog maar twaalf treden, maar vroeger waren het er dertien. Hoe dat allemaal gekomen is lees je op blz. 116. Trouwens, in die tijd heette dit nog niet het Bergkerkplein, maar de Roggestraat. De naam is pas veranderd toen die ene trede 'verdween'.

12

We gaan terug, langs de Walstraat, en lopen de hedendaagse Roggestraat helemaal uit. Onderweg passeren we restaurant 'Chez Antoinette', gevestigd in de oudste herberg van Deventer. Beneden aangekomen gaan we naar links en gelijk daarna weer naar links, de Bergstraat in weer naar boven.

Eigenlijk treedt je in de voetsporen van Jerominus met de dertiende tree. En in omgekeerde richting zou je juist Teun met Hans Christiaan Anderson en Charles Dickens tegenkomen.

13

Boven, weer bij het Bergkerkplein aangekomen zie je rechts een Wandelwinkel.

Deze winkel was lang, lang geleden een slagerij en het geboortehuis van Henne. Henne, de man die de moord in de Grote Kerk had gepleegd. "De vader van Henne had een slagerij op het Bergkerkplein. Ze woonden en werkten in een klein huisje daar aan het pleintje vlak bij de oude haven", (blz. 28). Het plein, of pleintje, waar Teun zijn verrassende ontmoeting had. En dan hebben we het alleen nog maar over het plein. Wat dacht je van de Bergkerk zelf die hier staat. De kerk die een trap moest hebben, wat een ongelukstrap werd. De Bergkerk, waar Gosse vanaf zou springen om te laten zien dat je de zwaartekracht via de ademtechniek kon overwinnen. Het resultaat was dat hij spoorloos verdween (blz. 88). Een bijzondere, met mysteries omgeven plek in de geschiedenis van Deventer.

14

Bijgekomen van al deze indrukken is het tijd om verder te gaan. Met je neus naar de Wandelwinkel, zie je links een smal straatje.

Dat is het Sassenstraatje. Sassen is een oud woord voor plassen; 'even sassen' een bekend oud gezegde. Hier gaan we in. Ogenshijnlijk loopt het straatje dood, maar dat is niet zo. Halverwege heeft het een haakse hoek en dan een trap naar beneden.

"In het Bergkwartier ligt, een beetje verscholen in de schaduw van de huizen, een oude trap die naar de Bergkerk leidt. Om de een of andere reden loop ik daar niet graag. En als ik er loop kom ik er nooit iemand tegen. Ik vermoed dat dat te maken heeft met het feit dat het spookt in één van die huizen. Sterker nog, ik weet dat voor 99% zeker" (blz. 62, 'Het huis bij de trap').

15

We gaan bergafwaarts via de trap in het Sassenstraatje en zien links een snijraam met een heroïsche afbeelding.

In de achtergrond staat de befaamde Thur, de burcht van DAVO. Daarvoor Deventer's enige echte valse held, DAVO, verwickeld in een hevige strijd. Volgens zeggen een historisch onschatbaar waardevol mens, die vanaf de Germaanse tijd tot diep in de 19^e eeuw de gemoederen van zowel de heidenen als de christenen bezig hield. Beter gezegd: wie het zo uitkwam, spande DAVO voor zijn karretje ('De valse held van Deventer', blz 40).

16

Beneden aangekomen sla je rechtsaf de Bergschild in. Deze straat loopt over in de Rijkmanstraat. Vlak na de Vrijmetselaars Loge op nr. 10 sla je linksaf de Muntengang in. Je komt dan vanzelf bij de Muntentoren uit.

Daar gebeurden niet altijd even frisse zaken, zoals je al in 'Een valse munter met een vals Deventer college' hebt kunnen lezen (blz. 56). "We slaan toch onze eigen munten net als Kampen en Zwolle? We gaan onze gulden munten van binnen uithollen en vullen met lood. Onze eigen muntmeester in de Muntentoren moet in diepste het geheim van ons dit karwei voltooien!".

17

De Muntengang gaat vanzelf over in Achter de Muren Zandpoort. Bijna vanzelf kom je op de Zandpoort. Een paar passen naar rechts en meteen links de wel erg korte Boterstraat in, naast het Speelgoedmuseum. Aan het rechts tot je bij de zijkant van het Historisch Museum De Waag bent.

Hier zie je de ketel hangen waarin de muntmeester is gekookt. Weet je nog? Die valse munter. Heb je even terug trouwens bij dat bierencafé die heks gezien op haar bezemsteel? "Een stukje achter De Waag was een ruig café waar volgens de overlevering ooit een heks naar binnen was gevlogen". ('De kozak en de dochter van de koster', blz. 68).

18

Terug bij dit café op de hoek van de Boterstraat, loop je rechtdoor de Polstraat in. Halverwege als je voorbij het Burseplein bent gekomen, wandel je langs de zijkant (aan je rechterhand) van het stadhuis.

In dit gemeentehuis zit onder de kamer van de burgemeester het oude cellenblok met twee cellen. Deze cellen bestaan nog wel, maar worden niet meer gebruikt. (Als je het heel lief vraagt bij de receptie van het stadhuis mag je soms het oude cellenblok zien. Maar pas op! De mensen van de receptie houden ook van een grap en zijn in staat je op te sluiten).

De belangrijkste man die in het cellenblok heeft gezeten was Henne. Die van het Bergkerkplein en de moord in de Grote Kerk. Maar ook de mensen die toendertijd stiekem op bezoek gingen bij het spinnenwifje (blz. 8) kwamen in deze cellen terecht.

19

Loop de Polstraat uit en je bent weer terug op het Grote Kerkhof, tegenover de Grote Kerk.

"Henne kiest toch eieren voor zijn geld, pakt het mes en begint het aan beide zijden te slijpen. 'Het enige wat ik wil is dat je een beetje opschiet, anders kun je alles wat ik je beloofd heb, wel vergeten... Begrepen?''", ('Moord in de Grote Kerk', blz.28).

20

Als je nu rechtsaf slaat in de richting van de ingang van de kerk, kun je zien hoe groot de Gigaraffen waren, waarvoor deze kerk eigenlijk bedoeld was.

"Verderop spraken alle wereldleiders af die verschrikkelijke tijd te vergeten en alles wat aan de gigaraffe deed denken te vernietigen. Het woord gigaraffe was verboden, schilderijen werden overgeschilderd, beelden

vernietigd en boeken werden verbrand. De stallen werden herdenkingsplaatsen, waar alle gevallen werden herdacht. En de grote jockeys, de helden van weleer, zoals Jezus, Allah en Boeddha werden, en worden er nog steeds als goden vereerd" (*'De oorsprong van de Lebuïnuskerk'*, blz. 50).

Wie wil, kan de kerk ingaan en een kijkje nemen in de catacomben.

"... hij tastte in blinde paniek langs de muren Van angst schreeuwde hij het uit en hij had geen idee welke kant hij op ging...".

Hier eindigt de Valsche Wandeltocht door Deventer. Hopelijk bent u nu enigszins op de hoogte van de valsche geschiedenis van Deventer. Alle verhalen zijn nog eens op uw gemak na te lezen in *'De Valsche Geschiedenis van Deventer'*, een uitgave van De Zwarte Hond en Artnic.

Uw reislijder,

Jurriën De Zwarte Hond